

Språk och kommunikation

Barnomsorgens uppdrag är att stödja utvecklingen av barnets språkliga kunskaper, färdigheter och språkliga identiteter. I barnomsorgen arbetar man med att stärka barnets intresse och nyfikenhet för språk, texter och kulturer.

Verksamhetsmål för barnomsorgen

Inom barnomsorgen får barnet möjlighet att:

- öva sin språkliga medvetenhet genom fonologiska övningar som genomförs på ett systematiskt, strukturerat och kontinuerligt sätt
- utveckla sitt intresse för berättelser, bilder och texter i olika medier, även de digitala
- utveckla sin förmåga att ställa frågor, återberätta, förklara och diskutera i olika sammanhang
- utveckla sitt intresse för skriftspråk samt sin förståelse för symboler och hur de används för att förmedla budskap
- få handledning i utvecklingen av olika finmotoriska färdigheter (kopplat till handskrift) utgående från barnets eget intresse och initiativ
- utveckla ett språkligt intresse och ett rikt, inkluderande och nyanserat språk
- utveckla sin förmåga att lyssna på andra, öva på att be om ordet samt att tala inför och med andra
- utveckla förmågan att använda bilder, föremål och tecken som stöd för kommunikationen
- använda teckenspråk om barnet har hörselnedsättning, är dövt eller av andra skäl har behov av teckenspråk
- ta del av barnlitteratur på ett mångsidigt sätt samt lyssna till olika texter och diskutera dem tillsammans
- inspireras till att tillsammans och på egen hand känna igen och producera bokstäver och ord på olika sätt utgående från sin förmåga och sitt intresse i olika relevanta sammanhang
- utveckla sin förmåga att uttrycka och kommunicera känslor
- tillsammans iaktta olika språk och synliggöra de språk som talas i barngruppen och i närmiljön

Centralt innehåll för förundervisningen

Under förundervisningsåret ska verksamheten fokusera på att:

- barnet får fördjupa sin språkliga medvetenhet genom fokus på språkets uppbyggnad av ord, stavelser och ljud samt genom fonologiska övningar som genomförs på ett systematiskt, strukturerat och kontinuerligt sätt
- barnet får producera egna berättelser på ett lekfullt sätt
- barnet får stöd av finmotoriska färdigheter kopplade till handskrift utgående från sina behov
- barnet får pröva på att använda tangentbord och andra digitala verktyg för sitt skrivande
- barnet övar på att återberätta, visualisera och bekanta sig med vad som står mellan raderna i berättelser
- barnet övar sig i att känna igen och bekanta sig med att producera och avkoda bokstäver och ord, både tillsammans och på egen hand
- barnet får reflektera kring säker, ansvarsfull, inkluderande och hänsynsfull kommunikation, även i digitala sammanhang

A B

Läs mer om möjliga arbetssätt och innehåll på www.laroplan.ax

C D

Skapande, kultur och estetiska uttrycksformer

Barnomsorgens uppdrag är stödja utvecklingen av barnets musikaliska, visuella, verbala och kroppsliga uttrycksförmåga genom att pröva olika uttrycksformer på ett kreativt sätt. I barnomsorgen arbetar man med att stärka barnets mångsidiga kompetenser.

Verksamhetsmål för barnomsorgen

Inom barnomsorgen får barnet möjlighet att:

- utveckla sitt intresse för kultur genom att se och uppleva konst och annan kultur på ett mångsidigt sätt i sin närmiljö
- uppleva, gestalta och kommunicera verbalt och kroppsligt genom olika estetiska uttrycksformer som bild, form, slöjd, drama, rörelse, sång, musik och dans
- konstruera, forma och skapa genom att använda olika material och tekniker, även digitala
- skapa bilder genom att pröva på olika tekniker, verktyg och material och inspireras att återanvända material
- utveckla sin fantasi och sin förmåga att använda fantasi i sitt skapande
- få erfarenheter av rytm och ordrytm, använda kroppen som instrument och bekanta sig med olika instrument
- lyssna till och uppleva musik och att iakttä ljudmiljön
- ta del av traditionella sånger och sånglekar utgående från intresse i barngruppen.

Centralt innehåll för förundervisningen

Under förundervisningsåret ska verksamheten fokusera på att:

- barnet får pröva olika instrument
- barnet utvidgar sitt ordförråd genom att bekanta sig med ord och begrepp som anknyter till skapande, musik, kultur och konst
- barnet utvidgar sin kännedom om den gemensamma sångskatten till att innefatta också sånger från hela världen
- studera och diskutera konst
- bekanta sig med de olika grundfärgerna och vad som händer då man blandar dem
- fördjupa sina kunskaper om konstruktioner, material och tekniker i slöjd genom att till exempel modellera, sy, bygga och snickra och använda olika arbetsredskap.

Läs mer om möjliga arbetssätt och innehåll på www.laroplan.ax

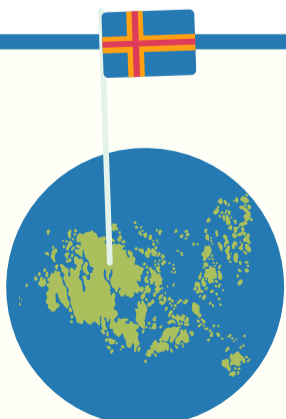
Mångfald, gemenskap och samhälle

Barnomsorgens uppdrag är att utveckla barnets förmåga att förstå mångfalden och samhället och att öva sig att fungera i en gemenskap. I barnomsorgen arbetar man med att stärka utvecklingen av barnets kulturella och sociala färdigheter.

Verksamhetsmål för barnomsorgen

Inom barnomsorgen får barnet möjlighet att:

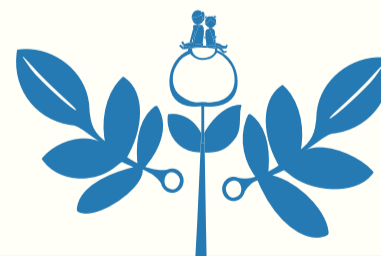
- utveckla sin sociala kompetens (kamratskap, lekfärdigheter, samarbetsförmåga och gruppsamhörighet) och öva sig i hur konflikter kan hanteras på ett konstruktivt sätt
- bekanta sig med de religioner och övriga åskådningar som finns i närsamhället
- utveckla sin förmåga att skapa och upprätthålla relationer
- reflektera över hur ord och yttranden kan uppfattas av och påverka en själv och andra
- få kunskap om och utveckla ett intresse för närmiljön och hembygden, åländsk kultur och åländska traditioner
- utveckla sin förmåga att uttrycka tankar och åsikter så att barnet kan påverka sin situation
- lära sig förstå att människor är olika men ändå lika värda
- använda digitala verktyg på ett medvetet sätt som främjar lärande samt reflektera över innehåll och trovärdighet
- bekanta sig med regler för hur man för sig säkert i trafiken och i närmiljön
- reflektera över frågor kring demokrati och medbestämmande och barnets rättigheter.

Centralt innehåll för förundervisningen

Under förundervisningsåret ska verksamheten fokusera på att:

- barnet får bekanta sig med barnets rättigheter utgående från FN:s barnkonvention
- skapa gemensamma förhållningsregler för verksamheten
- reflektera över olika livsfrågor tillsammans med andra, till exempel kamratskap, rättvisa och begränsande normer
- bekanta sig med historiska händelser, personer, kulturer och kulturarv som intresserar barnen
- barnet får möjlighet att utvidga sitt ordförråd genom att bekanta sig med ord och begrepp som anknyter till religioner, åskådningar, samhälle, mångfald och traditioner
- barnet tillsammans med läraren får bekanta sig med medier och diskutera dessa utifrån intresse.

Läs mer om möjliga arbetssätt och innehåll på www.laroplan.ax

Matematiskt tänkande, hållbarhet och utforskande

Barnomsorgens uppdrag är att ge barnet möjlighet att utforska, strukturera och förstå sin omgivning. I barnomsorgen arbetar man med att utveckla barnets intresse för och kunskaper om natur, teknik, matematik och sin närmiljö.

Verksamhetsmål för barnomsorgen

Inom barnomsorgen får barnet möjlighet att:

- genom personalens handledning upptäcka former, antal, mönster och förändringar i vardagliga situationer och i näromgivningen och öva sig att benämna dem
- bekanta sig med undersökande och experimenterande arbetssätt
- fundera över och beskriva sina matematiska iakttagelser genom att presentera och utforska dem till exempel med kroppen eller med hjälp av olika redskap och bilder
- experimentera och laborera
- praktiskt jämföra, mäta och väga olika saker i omgivningen med både kroppen och olika redskap
- uppmärksamma tekniska lösningar i vardagen, hur de är uppbyggda, hur de fungerar och hur de skulle kunna förbättras
- utveckla sin förmåga att sortera, klassificera och jämföra
- träna tidsbegrepp
- utveckla en förståelse av samband i naturen och naturens olika kretslopp samt hur människor, natur och samhälle påverkar varandra
- bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap
- stärka sitt förhållande till naturen och respektera naturen, dess växter och djur
- lära sig att bete sig ansvarsfullt i miljön och stegvis tillägna sig en hållbar livsstil.

Centralt innehåll för förundervisningen

Under förundervisningsåret ska verksamheten fokusera på att:

- observera antal i omgivningen och enligt sin förmåga kombinera dem med motsvarande räkneord och siffersymboler
- jämföra och undersöka förändringen av antal med hjälp av praktiska exempel
- utveckla sin förmåga att se och räkna upp talföljder
- bekanta sig med enklare programmering genom stegvisa instruktioner
- få handledning i olika sätt att söka information
- ta del av och pröva på mindre experiment som anknyter till lärområdet
- utveckla sitt ordförråd och sin förmåga att använda begrepp som anknyter till lärområdet samt dra slutsatser och reflektera över orsakssammanhang
- få kunskap om rättigheter och skyldigheter i naturen enligt allemansrätten, växter och djur samt namn på några vanligt förekommande arter
- utveckla sin förmåga att planera och lösa problem på ett kreativt sätt
- bekanta sig med kemiska och fysikaliska fenomen som är bekanta i vardagen, till exempel övergång från is till vatten, friktion och synliga astronomiska fenomen.

Läs mer om möjliga arbetssätt och innehåll på www.laroplan.ax

Kropp, hälsa och utveckling

Barnomsorgens verksamhetskultur stödjer en hälsosam miljö med allsidig fysisk, emotionell, social och kognitiv utveckling för varje barn. Barnomsorgen arbetar för att skapa hälsa och välbefinnande och främja fysisk aktivitet.

Verksamhetsmål för barnomsorgen

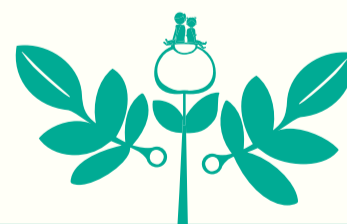
Inom barnomsorgen får barnet möjlighet att:

- inspireras att röra på sig på många olika sätt och känna glädje över att röra på sig
- lära känna sin egen kropp och dess fysiska förutsättningar. Det innefattar bland annat kroppsuppfattning, kondition, koordination, öga-handkoordination och grundläggande motoriska färdigheter.
- stärka sin självkänsla, självständighet och förmåga att ta ansvar för sig själv och för samvaron i barngruppen
- utveckla sin förmåga att sköta sin hälsa och personliga hygien samt hantera måltidssituationer
- utveckla sitt ordförråd och sin förmåga att använda begrepp som anknyter till lärområdet
- bli medveten om sin egen och andras kroppsliga och personliga integritet och ges möjligheter till att träna ett respektfullt bemötande gentemot andra
- få information om rätten att få vara sig själv, rätten till ett tryggt liv, respektfullt och inkluderande bemötande och integritet och andra rättigheter som barn har
- utveckla ett positivt förhållningssätt till kost samt stödja hälsosamma matvanor
- förstå vikten av balans mellan rörelse och återhämtning och öva sig i det
- utveckla sin finmotorik och sin förmåga att gestalta rum och riktningar med hjälp av olika lekar och övningar
- lära sig att be om och söka hjälp vid behov samt få kunskap i hur man handlar tryggt och säkert i vardagssituationer.

Centralt innehåll för förundervisningen

Under förundervisningsåret ska verksamheten fokusera på att:

- barnet får träna sin balans- och rörelseförmåga och förmåga att hantera redskap
- barnet inspireras att träna sin finmotorik med hjälp av till exempel spel och lekar som utvecklar fingerfärdighet och precision
- barnet får utveckla sin förmåga att klara sig självständigt i skolan, vilket innefattar färdigheter inom personlig hygien samt att hantera måltidssituationer med gott bordsskick och hålla reda på sina saker
- barnet får möjlighet att öva på att förstå och följa instruktioner
- barnet bekantar sig med att hitta strategier för det egna lärandet
- diskutera goda människorelationer och vilken betydelse de har för det psykiska välbefinnandet

Läs mer om möjliga arbetsätt och innehåll på www.laroplan.ax

Fritidshemsverksamheten

Verksamheten i fritidshemmen syftar till att främja barnets fantasi och förmåga att lära tillsammans med andra genom lek, rörelse och skapande. Dels genom estetiska uttrycksformer, dels genom utforskande och praktiska arbetssätt. Barnet ska uppmuntras och utmanas att pröva egna

och andras idéer, lösa problem och omsätta idéerna i handling. I fritidshemmets verksamhet sker lärande genom barnets egen verksamhet och genom social gemenskap, där barnet själv deltar och spelar en aktiv roll i. I fritidshemmet skapar vi en miljö där barnet kan vara aktiv och engagerad.

Barnet skapar själv kontakter med kamrater och kan välja vilka aktiviteter barnet vill göra och delta i. Barnet i fritidshemmet skaffar sig kunskaper och färdigheter genom att vara aktiv. Både på egen hand och tillsammans med andra.

Språk, kommunikation och sociala färdigheter

Inom fritidshemsverksamheten ska barnet ges möjlighet att:

- samtala, lyssna, ställa frågor samt framföra egna tankar, åsikter och argument om olika områden, till exempel etiska och samhällsaktuella frågor och vardagliga händelser
- utveckla ordförrådet kring begrepp som uttrycker behov, känslor, kunskaper och åsikter
- reflektera över hur ord och yttranden kan uppfattas av och påverka en själv och andra
- utveckla sin förmåga till säker och ansvarsfull kommunikation, även i digitala sammanhang
- ta del av olika former av litteratur
- ta del av gemensamma måltider som en del av en lärandesituation
- diskutera och reflektera kring normer och regler i vardagen, till exempel i lekar och spel, och varför regler kan behövas.

Gemenskap, samhälle och natur

Inom fritidshemsverksamheten ska barnet ges möjlighet att:

- diskutera och agera utifrån demokratiska värderingar och principer, i sammanhang som är bekanta för barnet, till exempel hur gemensamma beslut kan fattas och hur konflikter kan hanteras på ett konstruktivt sätt
- använda digitala verktyg på ett ansvarsfullt sätt då de används inom något arbetsområde
- samtala om vad som händer i omvärlden
- om möjligt göra studiebesök och besöka kulturella platser i närmiljön
- få kunskap om säkerhet och hänsyn till miljö och andra människor vid vistelse i olika naturmiljöer.
- fundera över rättigheter och skyldigheter i naturen enligt allemansrätten i samband med utflykter i närmiljön
- fundera över livsstilens betydelse för hälsan, till exempel hur kost, sömn och balansen mellan fysisk aktivitet och vila påverkar det psykiska och fysiska välbefinnandet
- uppmärksamma kultur och traditioner utifrån det som är aktuellt i närsamhället eller utifrån gruppens intresse
- diskutera frågor som berör hållbar utveckling och fundera över hållbar livsstil och hållbara vanor.

Skapande, kreativitet och aktivitet

Inom fritidshemsverksamheten ska barnet ges möjlighet att:

- skapa genom olika estetiska uttrycksformer, till exempel lek, bild, musik, dans och drama
- genom spel och pussel konstruera, forma och skapa med olika material och tekniker, såväl digitala som andra
- initiera, organisera och delta i lekar av olika slag och med olika lekutrustning och få handledning i detta vid behov
- få tid för fysisk aktivitet och utvistelse och även uppmuntras att pröva på olika typer av aktiviteter och lekar
- få tid till att ägna sig åt mera långsiktiga kreativa projekt gemensamt med andra eller på egen hand
- bekanta sig med närmiljöns möjligheter till vistelse i naturen och andra platser för fysisk aktivitet och naturupplevelser.

Läs mer om fritidshemsverksamheten på www.laroplan.ax